

Bällsta, Vallentuna sn.

Litteratur: R. Dybeck, *Runa*, fol., s. 71; UFT h. 3 (1873), s. 83; E. Brate, *Berättelse öfver en resa sommaren 1903 för undersökning af runinskrifter (ATA)*.

Dybeck uppger i sin uppsats *Roslagen. Antiquariska anteckningar* (i: *Runa*, fol. h. 5), att han under vandringar i Vallentuna iakttagit »ett stort antal hittills obekanta minnesmärken, vilka undersöktes och antecknades. Ett större stycke af en runsten upptäcktes å en oupptagen gärdesbacke på Bällstads egor, öster ut från gården.» I *UFT* citeras den sista meningen av Dybecks uttalande och där- efter tillägges: »Inskriften kommer väl framdeles att allmängöras.» Detta blev emellertid ej fallet. Dybecks uppgift är den enda, som finnes om fragmentet, vars inskrift sålunda är oss okänd.

I sin »Berättelse» för år 1903 omtalar Brate: »Gamla personer hade reda på att en dylik sten skulle finnas och hade letat efter den, emedan en belöning utlofvats åt upphittaren; de hade vändt på en hel mängd stenar men förgäfves.»

Under inventeringen av runinskrifterna i Stockholms län 1935 söktes stenen förgäves, och även senare har den efterforskats utan resultat. Någon anledning att betvivla riktigheten av Dybecks uppgift torde emellertid knappast finnas.

227. Grana, Vallentuna sn.

Pl. 142.

Litteratur: B 64, L 467, D 2:107. J. Bureus, F a 6 s. 172 n:r 48 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 443, F a 1 s. 98; M. Aschaneus, F b 18 s. 171 f.; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 169; R. Dybeck, *Svenska runurkunder* 2 (1857), s. 34, Vallentuna sn, 1860 (ATA); UFT h. 3 (1873), s. 87; G. Stephens, *ONRM* 2, s. 702; E. Brate, *Anteckningar* 1904 (ATA).

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning (F b 18); P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 64; kopierad i *ONRM* 2); Dybeck, D 2:107; Brate foto 1904 (ATA); S. Lindqvist foto 1918 (ATA).

Runstenen står i södra kanten av en kulle i åkern, 70 m. V om det vägsål, som vägen till Sälna bildar med stora vägen Vallentuna kyrka—Fresta kyrka. Vägsålet ligger 400 m. N om Grana-gårdarna. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rydboholm».

Aschaneus uppger (i F b 18) som runstens plats »Grana Norgården, på en högh. Där wid byn sköna högar och griffter. Versus meridiem.» Bureus (F a 5): »Grana i Norra gården.»

Röd granit. Höjd 1,42 m., bredd 0,78 m. Ristningen är tydlig och i stort sett väl bevarad. Endast nedtill har ett stycke flagat av, varvid inskriften skadats. Aschaneus anmärker (a. a.): »Stylus est purus scissus. Distinct. stellularis 4 stimulis.»

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Aschaneus, Rhezelius och Hadorph):

× **ul[k]il** × **lit** × **raisa** × **istain** × **iftir** × **fraistain** × **brupur** **isin** × **a[uk × k]u[ntru]** × **ifti sun sin** ×

Ulfkell let ræisa stein æftir Frøystæin, broður sinn, ok kuntru æftir sun sinn.

»Ulvkel lät resa stenen efter Frösten, sin broder, och kuntru efter sin son.»

Till läsningen: 2 l har endast vänstra kanten av hst i behåll. Aschaneus och Rhezelius läsa t, men då ingen bst synes till vänster om hst torde l vara säkert; Hadorph läser l; 3 k är numera försvunnet genom den stora flagringen nedtill på stenen. Alla uppteckningar ha k. 5 l har nedre delen av hst och hela bst i behåll. 45 u har numera endast vänstra kanten av hst bevarad; av de följande runorna till sk före 53 i är endast övre delen av 48 u i behåll. Det skadade partiet av slingan är 34 cm., vilket ger plats för 7 runor. — Aschaneus: 2 t; det stora avståndet mellan 18 i och 20 i på teckningen beror enbart på att Aschaneus beräknat avståndet fel, då han tecknade av runristningen. På stenen är avståndet mellan ru-

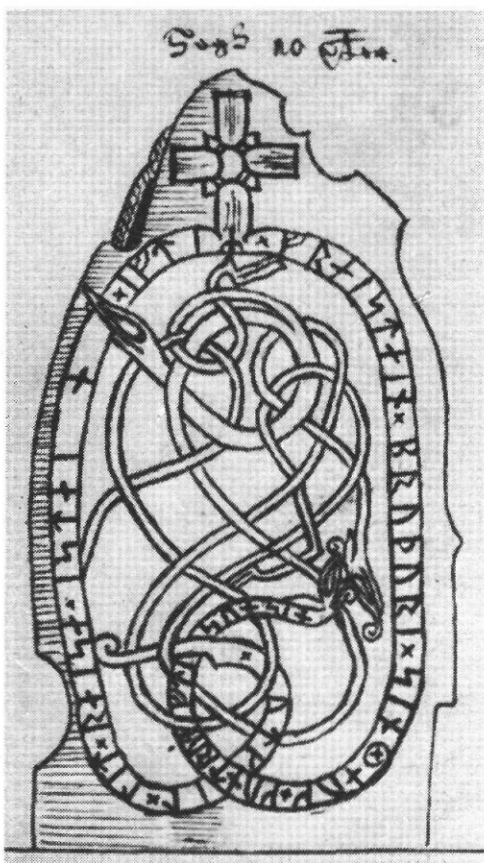

Fig. 223. U 227. Grana, Vallentuna sn.
Efter teckning av Aschaneus.

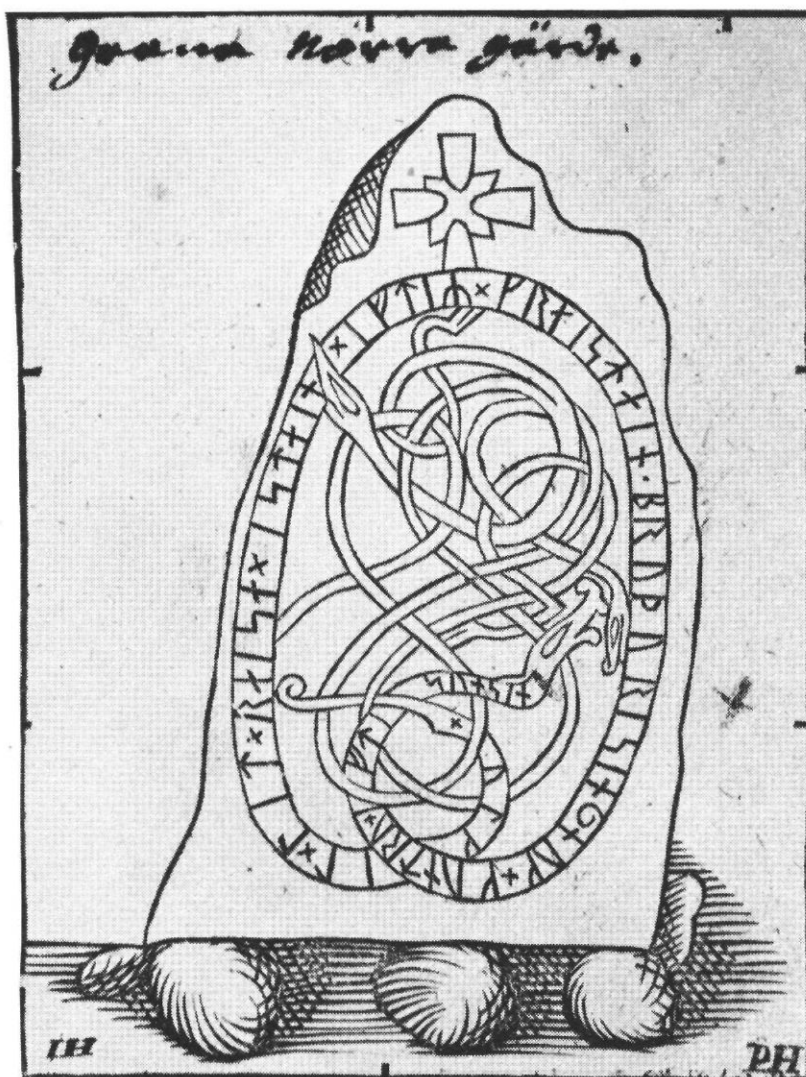

Fig. 224. U 227. Grana, Vallentuna sn. Efter B 64.

norna fullt normalt. Sk efter 40 i; sk efter 52 u har formen av en punkt; sk saknas efter 62 n. — Rhezelius (läsningen uppenbarligen i beroende av Aschaneus): sk före 1 u saknas; 2 t; 9 s; sk efter 40 i; sk efter 52 u är liksom hos Aschaneus en punkt; sk efter 56 i (punkt), efter 59 n (punkt). — Hadorph (och Helgonius): 25 k; sk efter 43 n saknas; sk efter 62 n har på träsnittet formen av en punkt. Detta har senare i *Monumenta* strukits över och rättats till ett kors. — Dybecks teckning visar, att stenen redan då genom flagring var i det närmaste lika skadad som nu: 3 k bortfallet; sk efter 19 n har formen av en punkt; sk saknas efter 43 n och efter 62 n. — Brate: På fotot saknas sk före 53 i, men av anteckningarna framgår, att han har observerat det.

Två gånger är i denna inskrift s-ljudet tecknat **is** (**istain**, **isin**). Denna egendomlighet påträffas i ett 10-tal runinskrifter, se U 144, s. 221. Ett par av dessa inskrifter ligga i närheten av Grana. Det förefaller sannolikt att åtminstone U 152 och U 272 ha utförts av samme man, som har ristat Grana-stenen. I dessa tre inskrifter förekomma formerna **istain** och, i två av dem (U 152, 227), **isin**; de visa också nära släktskap i huggningsteknik och utsmyckning.

Om namnet *Ulfkell* se U 100, s. 137.

kuntru har med all sannolikhet varit namnet på Fröstens moder. Brate föreslår att uppfatta namnet som »Gundrø? f.» och sammanställer den senare leden med isl. *þreyja*, *þrá*. Förslaget är ej tilltalande, men det är onekligen svårt att här finna ett passande kvinnonamn. Troligen måste man räkna med en felristning, möjligen för *Guðrun*. Ett kvinnonamn *kunþruþr* förekommer i en annan uppländsk inskrift, L 261.

Frøystæinn är ett i runinskrifter, särskilt uppländska, vanligt namn, se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 75.